

Τό «Βάλης τῶν ταυρομάχων»

Θέατρο «Ἀθηνῶν» — Θίασος Δημήτρη Μυράτ

Στὸ θέατρο Ἀθηνῶν ἀνέθηκε τὸ «Βάλης τῶν Ταυρομάχων» τοῦ Ζάν Ἀνουίτ, ἀπὸ τὸν θίασο τοῦ Δημήτρη Μυράτ, πού εἶναι πρωταγωνιστὴς, σκηνοθέτης καὶ μεταφραστὴς τοῦ ἔργου.

Φάρσα χαρακτηρίζει τὸ ἔργο του ὁ συγγραφέας. Ἀλλὰ, ὅπως τὰ περισσότερα ἀπὸ τὰ νεοελληνικά ἔργα πού οἱ συγγραφεῖς τους τὰ χαρακτηρίζουν γιὰ κωμωδίες καὶ μάλιστα κοινωνικές, ψυχολογικές κλπ, δὲν εἶναι πέρα χοντροκομμένες φάρσες γιὰ θεατὰς ἀνευ ἀξιώσεων, ὅπου τὸ γέλιο ἐκμαίνεται μὲ καλαμπούρια ἢ μὲ καραγκιοζήλικια τοῦ ἥθοιό του, ἔτσι καὶ τὸ ἔργο τοῦ Ἀνουίτ δὲν μπορεῖ νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς φάρσα, ὅπως τουλάχιστον τὴν ἐννοοῦμε κατὰ τὴ μιά πλευρὰ της, ἐκεῖνη πού χαρακτηρίζεται ἀπὸ αὐθουσίες καὶ ἀπισθανότητες, σχολεμάρες καὶ ἐξυπνάδες. Μένει ἡ ἄλλη πλευρὰ τῆς φάρσας ἢ μπουφόνικη καὶ γκροτέσκα, ἡ μάσκα τοῦ κλάου πού σκεπάζει ἕνα δράμα. Τὴν ἔχει αὐτὴ τὴ μάσκα, τὸ ριντί παλιάστο. Αὐτὸ πού ὁ Ἴψεν ἐπιδιώκει μὲ τὸν πέπλο τοῦ συμβολισμοῦ. Πρέπει νὰ τραγητῇ ἡ μάσκα ἢ ν' ἀνασυρθῇ ὁ πέπλος, ἀπὸ ἕνα χέρι πιφαντελικό, γιὰ νὰ φανῇ τὸ ψυχικὸ τραῦμα, γιὰ ν' ἀκουσθῇ ὁ ψυχολογικὸς μηχανισμὸς, γιὰ νὰ νοσηθῇ ἡ τραγικὴ γελοιογραφία.

Ἡρώας τοῦ ἔργου εἶναι ἕνας στρατηγός. Γόης καὶ κατακτητὴς ἀπὸ τότε πού ἦταν ἀνθυπλάρχος, εἶχε ἀποσπάσει ἀπ' ὅλους τοὺς θαυμαστὰς της μὴν ὁμορφ θεατρίνα καὶ εἶναι μαζί της παντρεμένος ἐδῶ καὶ εἰκοσι χρόνια. Τὴν ἀποτράδηξε ἀπὸ τὸ θέατρο ὅπως κι' ὁ Ἀνουίτ πού παντρεύτηκε τὴν ἑρμηνευτρίαν του Μονέλ Βαλεντέν κι' ὅπως κι' ὁ Ἴψεν πού βρῆκε τὴν ἰδεώδη σύζυγο στὴν Σουζάνα Τορέζεν, γιὰ νὰ γράφῃ, τέσσερα χρόνια μετὰ τὸ γάμο του τὴν «Κωμωδία τοῦ ἔρωτα», ὅπου σατιρίζει πικρά τὸ σκότωμα τοῦ ἔρωτα μὲ τὸν γάμο καὶ ὅλες τὶς ψεύτικες καὶ ἀποπνευτικές συμβατικότητες πού τὸν συνοδεύουν. Τὸ ἱδιὸ τοσαύτη κι' ἡ σάτιρα τοῦ Ἀνουίτ γιὰ τὸν στρατηγὸν τὸ «Βάλης τῶν ταυρομάχων» καὶ τὸν ἔρωτα πού τοῦ σκότωσε ὁ γάμος μεταβάλλοντάς τον σ' ἕνα βραχνὰ τυραννικό κι' ἀποπνευτικό πού ἀπὸ πλάη - μποῦ τὸν κάνει ἀνήμερο σκλάβο, ὑποτακτικό καὶ ἀτολμο, μ' ὅλο πού ζωντὰ ἐπιθυμεῖ τὴ λύτρωσι του, τὴν ἔρωτικὴ περιπέτεια, τὴν ἐπιβίωσι τῆς γοητείας του. Στὴ σύγκρουσι τῆς ἐπιθυμίας μὲ τὴν ἀτολμία γεννέται ἡ πλατωνικὴ προσδοκία. Ἡ προσδοκία μίᾶς ἀγνώστης γυναικας ἢ ἐνὸς ἀπρόβλεπτου γεγονότος. Καὶ τὴν πραγματικότητα τὴν ἀντικαθιστοῦν οἱ δοκιμασιεῖς τοῦ δραματισμοῦ. Μὰ κι' ὅταν ἀκόμα ἡ ἐπιθυμία τυχῇ νὰ πραγματοποιηθῇ, αὐτὸς φεύγει ἀπὸ κοντά της, μάταια καλώντας τὸν ἀνθυπλάρχο ἑαυτοῦ νὰ νάρῃ ἐμψυχωτὴς τοῦ στρατηγοῦ ἑαυτοῦ.

Ἕνας νέος συμβιβασμὸς θὰ διαδεχθῇ τὴ σύγκρουσι. Ἀνήμερος νὰ λύτρωθῇ τόσο ἀπὸ τὶς ἀλυσίδες τοῦ γάμου, ὅσο κι' ἀπὸ τὶς πιδ παρατόλμες πλατωνικές προσδοκίες, θ' ἀρκεσθῇ σ' εὐφηνεῖς πραγματικότητες, ὅπως ἡ συγκατάθεσι μίᾶς χαλῆς κομμοριούλας.

Μέσα ἀπὸ τὶς συγκρούσεις καὶ τοὺς

συμβιβασμοὺς, οἱ δραματικές ἐκρήξεις ἐναλλάσσονται μὲ τὶς σαρκαστικά κωμικές καταστάσεις καὶ δημιουργοῦν τὸν κλαυσιγέλω. Ὁ στρατηγὸς προσδοκᾷ τὸ μεσαιωνικὸ μέλλον στὴν ἀναπόλησι τοῦ παρελθόντος καὶ ἀξιοποιεῖ τὸ «δὲν εἴχαμε παρὰ ὅ,τι ἐχάσαμε» τοῦ Σοπενάουερ.

Ἀπὸ ἀπομὴ τεχνική, οἱ ἐξωτερικές καταστάσεις ἐμφανίζονται σὲ συνάρτησι ἀβίαστη πρὸς τὶς ἐσωτερικές, ἔτσι πού ἡ ἀντίθεσι ἀνάμεσα στὸ κωμικὸ καὶ τὸ δραματικὸ καὶ ἡ μετὰ τοὺς ἐναλλαγὴ ν' ἀποτελοῦν μοιραίες ἀντιδράσεις καὶ φυσιολογικές συνέπειες.

Τὰ παρεμβάλλοντα πρόσωπα, ἀλλὰ εἶναι σύμβολα «θέσεων», ὅπως ἡ δις Ἑδέρτ καὶ ὁ νεαρὸς γραμματικὸς πού πραγματοποιεῖ τὴν θεωρητικὴν κατὰκτησι τοῦ ἀφεντικοῦ του ἐφαρμοζόντας στὴν πράξι τὴ θεωρητικὴ διδασκαλία του, ἐνσαρκώνοντας τὸν ἀνθυπλάρχο ἀντιμέτωπο πρὸς τὸν στρατηγὸν, τὸν γιὸ μὲ τὸν πατέρα. Ἀλλὰ πρόσωπα, ὅπως ὁ γιαιατρός κι' ἡ οἰκονόμος, εἶναι μονάχα συνδετικά. Ἐνῶ οἱ δύο κόρες τοῦ στρατηγοῦ, αὐθουετες μὲ τὸ θέμα, εἶναι ὡς πινελιές πού ἐρχονται νὰ ἐνισχύσουν μερικoὺς κωμικοὺς τόνους ἢ νὰ προετοιμάσουν μίᾶ κωμικὴ ἀντίδρασι.

Ἡ ἀξιοποίησι τοῦ ἔργου εἶναι πραγματικὰ ἐμπιστευμένη στὴν ἑρμηνευτικὴ κατεύθυνσι τοῦ σκηνοθέτη. Καὶ ποιεῖ νὰ ὁμολογηθῇ, ὅτι ὁ Δημήτρης Μυράτ παρουσίασε μὲ τελειότητα τὸ ἀποτέλεσμα μίᾶς ἐπιπονης προσπάθειας ἀναλυτικῆς ἑρμηνείας καὶ ἐφαρμοσμένης ἑρμηνείας, ὅχι μονάχα σὰν σκηνοθέτης καὶ δασκαλός ἀλλὰ καὶ σὰν πρωταγωνιστὴς ἐνὸς ρόλου μὲ ζευγαρωτὴ ἐναλλαγὴ ἐσωτερικοῦ - ἐξωτερικοῦ καὶ δραματικοῦ - μπουφόνικοῦ. Κότω ἀπὸ τὴν ἑρμηνευτικὴ αὐτὴ ἀντίληψι καὶ μᾶσα στὴν ἀντιστοιχὰ ἐξαιρουμένην ἀτμόσφαιρα, στάθηκε ἐξαιρετικὴ ἡ ἀπόδοσι τῆς Βούλας Ζουμπούλακη στὸν διπλὸ ρόλο τῆς σαρκαστικῆς στρατηγίνας καὶ τῆς ρομαντικῆς ἑρωτόληπτης.

Ἀπὸ τ' ἄλλα πρόσωπα, πολὺ χαρακτηριστικὴ ἡ ἀπόδοσι τοῦ Γ. Τζώρτζη (γραμματικὸς) καὶ μίᾶ μικρὴ δημιουργία οἱ δύο ἀσκημες ἀδελφές πού ὡστόσο τὶς ζωντανεύουν δυὸ ὁμορφες, ἡ Ἑλένη Κισκούρα καὶ ἡ Νόρα Κατσέλη. Τοὺς ἄλλους ρόλους ἐκράτησαν ὁ Μάκης Ρευματᾶς (γιάτρος), ἡ Νόν. Γαληνέα (οἰκονόμος), ἡ Ματ. Καρρά (μοδίστρα), ὁ Π. Βέλιας (ἐθήμερις) καὶ ἡ Τζ. Ἀργυροπούλου (κομμοριούλα).

Θεατρικὰ ζωντανεμένη καὶ μὲ ἐνθουολογικὴς ἀντιστοιχίᾳ ἡ μετάφρασι τοῦ Δημήτρη Μυράτ. Ἕνα μόνον λάθος (μοιραῖο γιὰ ὅλους τοὺς Ἕλληνες μεταφραστές) τὸ «ἐγκεφαλικὴ» (μαντάλ) ἀντὶ «ψυχικῆ».

Μὲ πιστότητα πρὸς τὸ ἔργο καὶ τὴν ἐπαχὴ τὰ σκηνικά καὶ τὰ κοστούμια τοῦ Φοῖβου Κέθη μεχρὶ τὰ δίχως τσάκιαι πανταλόνια. Λείπει, ὅμως, ἕνα καπέλλο ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ γιατροῦ.

Γενικά, ἕνα πολὺ ἐνδιαφέρον ἔργο καὶ μίᾶ ἐξαιρετικὴ παράστασι.